

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město, Tel. +420 257 042 094,
ID datové schránky: qr9ab9x, e-mail: arbitr@finarbitr.cz, https://www.finarbitr.cz

Navrhovatel

Zástupce

Mgr. Jan Dáňa
advokát
IČO 662 54 116

Instituce

Česká pojišťovna a.s.
IČO 452 72 956
Spálená 75/16
110 00 Praha 1

Č. j. FA/SR/ZP/1896/2016 - 15
Praha 27. 11. 2018

Rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 8. 11. 2016 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh Navrhovatele proti Instituci, vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), o vyslovení neplatnosti pojistné smlouvy č. ■ ze dne 9. 11. 2011 a vydání bezdůvodného obohacení ve výši 89.594 Kč s příslušenstvím ve výši zákonného úroku z prodlení, o námitkách Instituce ze dne 27. 8. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1896/2016 - 3, a námitkách Navrhovatele ze dne 31. 8. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1896/2016 - 4, proti nález finančního arbitra ze dne 16. 8. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1896/2016 - 2, takto:

- I. **Námitky instituce, Česká pojišťovna a.s., IČO 45272956, se sídlem Spálená 75/16, 110 00 Praha 1, doručené finančnímu arbitrovi dne 27. 8. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1896/2016 - 3, se zamítají a nález finančního arbitra ze dne 16. 8. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1896/2016 - 2, se podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi potvrzuje.**
- II. **Námitky navrhovatele, ■, doručené finančnímu arbitrovi dne 31. 8. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1896/2016 - 4, se zamítají a nález finančního arbitra ze dne 16. 8. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1896/2016 - 2, se podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi potvrzuje.**

Odůvodnění:

1. Řízení o návrhu

Navrhovatel se domáhá vyslovení neplatnosti pojistné smlouvy o životním pojištění, kterou s Institucí uzavřel, a vydání bezdůvodného obohacení z neplatné pojistné smlouvy s příslušenstvím ve výši zákonného úroku z prodlení.

Navrhovatel rozhodl ve sporu mezi Navrhovatelem a Institucí nálezem ze dne 16. 8. 2018, č. j. FA/SR/ZP/1896/2016 – 2 (dále jen „Nález“).

Finanční arbitr zjistil, že dne 9. 11. 2011 uzavřel Navrhovatel s Institucí pojistnou smlouvu č. ■ označenou jako *Životní pojištění PROFI Invest*, s počátkem pojištění dne 1. 12. 2011 a pojistnou dobou 25 let, s pojištěním pro případ smrti nebo dožití, s garantovanou pojistnou částkou pro případ smrti ve výši 10.000 Kč, s měsíčním běžným pojistným ve výši 3.066 Kč

hrazeným formou pravidelných mimořádných výběrů z kapitálové hodnoty pojištění (dále jen „Pojistná smlouva“).

Finanční arbitr nezjistil, že by se součástí Pojistné smlouvy nestaly Všeobecné pojistné podmínky pro životní pojištění označené jako ŽP-VPP-DIM-0001 (dále jen „Všeobecné pojistné podmínky“) a Doplňkové pojistné podmínky životního pojištění označené jako ŽP-DPP-DIM-0003 (dále jen „Doplňkové pojistné podmínky“).

V řízení finanční arbitr zjistil, že ujednání Doplňkových pojistných podmínek, konkrétně čl. 1 bod 3 odst. 1 a 2 Doplňkových pojistných podmínek o strhávání nákladů: „3.1. Pojistitel je oprávněn od data počátku pojištění první den každého zúčtovacího období snižovat kapitálovou hodnotu pojištění o počáteční a správní náklady stanovené podle pojistné technických zásad pojistitele. 3.2. Pojistitel je oprávněn započítat pojistníkovi inkasní náklady za každé zaplacené pojistné.“ a čl. 1 bod 1 odst. 6 a 7 Doplňkových pojistných podmínek, který upravuje strhávání rizikového pojistného, že „1.6. Pojistitel je oprávněn od data počátku pojištění první den každého zúčtovacího období snižovat kapitálovou hodnotu pojištění o rizikové pojistné za základní pojištění. 1.7. Rizikové pojistné za základní pojištění stanoví pojistitel podle pojistné technických zásad pojistitele, především s ohledem na pohlaví a věk pojištěného, pojistnou částku platnou pro aktuální zúčtovací období a na zdravotní stav pojištěného k datu sjednání pojištění nebo k datu poslední změny pojistné částky nebo pojistného.“, jsou neplatná podle § 37 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném ke dni uzavření Pojistné smlouvy (dále jen „starý občanský zákoník“), protože jsou neurčitá.

Při posuzování oddělitelnosti neplatných smluvních ujednání od ostatních částí Pojistné smlouvy finanční arbitr musel dovodit neplatnost Pojistné smlouvy jako celku, neboť nezjistil, že by bylo možné oddělit neplatná ujednání o nákladech a rizikovém pojistném od ostatních ujednání Pojistné smlouvy, protože nedovodil vůli Instituce uzavřít Pojistnou smlouvu, která by poskytovala Navrhovateli pojistnou ochranu a správu investice bezúplatně.

Po posouzení námítky promlčení, kterou Instituce v řízení důvodně vznesla k nároku Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení, a po zúčtování plnění stran neplatné Pojistné smlouvy, finanční arbitr zjistil, že Navrhovateli nemůže z titulu bezdůvodného obohacení nic přiznat.

Protože finanční arbitr nezjistil, že by pojištění sjednané Pojistnou smlouvou bylo ukončeno a Navrhovatel nebyl povinen hradit pojistné, dovodil právní zájem Navrhovatele na určení neplatnosti Pojistné smlouvy ve výroku Nálezu.

2. Námítky Instituce proti Nálezu

Instituce podala Námítky do výroků I. a III. Nálezu s odůvodněním, že finanční arbitr dovodil výrok o absolutní neplatnosti Pojistné smlouvy z chybných závěrů o neplatnosti ujednání o počátečních a správních nákladech a o rizikovém pojistném a dospěl k nesprávnému závěru, že tyto jsou neoddělitelné od dalších ujednání Pojistné smlouvy. Instituce žádá o změnu výroku Nálezu tak, že návrh Navrhovatele se zamítá v celém rozsahu.

Instituce namítá, že předpokladem určitosti právního jednání je označení jeho předmětu takovým způsobem, aby byl nezaměnitelně rozpoznatelný od předmětů jiných. Právní úkon nelze považovat za neurčitý jenom proto, že neobsahuje náležitost, kterou obsahovat nemusí, tedy která není právním předpisem stanovena nebo účastníky sjednána jako nezbytná obsahová část právního úkonu. Instituce tvrdí, že v mnoha případech účastníci právních vztahů nechtějí stanovit či sjednávat přesné částky – výše nákladů či plnění, ale tyto chtějí stanovit pouze způsobem, jak se vypočtou nebo určí, jako např., že: (a) plnění bude v rozsahu vzniklé škody, (b) budou nahrazeny veškeré účelně vynaložené náklady druhé smluvní strany, (c) plnění bude určeno jako průměr nějakých ekonomických ukazatelů – např. u investičních smluv, (d) plnění či náklady budou upravovány, resp. indexovány

o inflaci – např. u většiny smluv s delším předpokládaným horizontem jejich platnosti, (e) protiplnění bude navázáno na tržní okolnosti, které nastanou v budoucnu – např. u klouzavých úvěrových smluv, kdy úrok je navázán na pohyblivou sazbu, např. PRIBOR + 5 %.

Instituce namítá, že žádný právní předpis ani v době uzavření Pojistné smlouvy ani aktuálně nevyžaduje, aby veškeré právní vztahy byly uniformní, tj. aby nemohlo docházet k individualizaci podmínek, aby např. pojišťovna nemohla spočítat výši svého rizika či výši svých nákladů s ohledem na individuální parametry svého zákazníka. Naopak pojišťovnictví jako takové je postaveno na ohodnocení a zvážení rizik konkrétního případu. Je tedy zcela absurdní požadovat, aby pojišťovna stanovila stejné parametry pro všechny své klienty a zákazníky (bez ohledu např. na objem motoru automobilu a jeho stáří u havarijního pojištění či stáří klienta a jeho zdravotní stav u životního pojištění). Pojišťovny, včetně Instituce, nesmí mezi svými klienty a zákazníky diskriminovat, což ovšem nelze zaměňovat s požadavkem na uniformitu.

Instituce argumentuje, že produkt investičního životního pojištění je svojí logikou a nastavením postaven právě na individualizaci – je zcela specifické, jak velké je riziko vzniku pojistné události (s ohledem na specifika pojištěného), je zcela specifické, jaké je riziko a výnos investiční složky, je zcela specifické, jaká je výše pojistného, jakož je i náklady (ať již počáteční, správní nebo inkasní) spojené s jednotlivými případy, resp. pojistkami jsou různé. Individualizace pojistného vztahu každého konkrétního zákazníka ze strany Instituce, kterou předvídá i zákon č. 37/2004 Sb. o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů, ve znění ke dni uzavření Pojistné smlouvy (dále jen „zákon o pojistné smlouvě“) přitom vylučuje, aby byly počáteční a správní náklady, složka rizikového pojistného nebo výše plnění (odkupného) stanovovány pro každého stejnou fixní částkou a předem. Proto počáteční a správní náklady, rizikové pojistné i pojistné plnění (odkupné) Instituce kalkuluje s přihlédnutím k individuálním parametrům případu podle pojistně technických zásad Instituce. S obdobným způsobem určení přitom počítá sám zákon o pojistné smlouvě při definici odkupného. V § 3 písm. x) zákona o pojistné smlouvě stanoví, že odkupným se rozumí část nespotřebovaného pojistného ukládaná pojistitelem jako technická rezerva vypočtená pojistně matematickými metodami k datu zániku pojištění.

Instituce tvrdí, že součástí pojistného jsou přirozeně i náklady související s Pojistnou smlouvou, jejichž existence vyplývá z Všeobecných pojistných podmínek i Doplňkových pojistných podmínek. Náklady jsou zahrnuty ve výši pojistného stanoveného podle pojistně technických zásad takovým způsobem, aby jejich výše umožňovala Instituci splnit své závazky obsažené v Pojistné smlouvě. Instituce argumentuje, že konkrétní částky (náklady) pojištění vychází z interního nastavení pojistně matematických zásad pojistitele, přičemž v době uzavření Pojistné smlouvy Instituci nevyplývala povinnost o těchto zásadách Navrhovatele informovat.

Instituce tvrdí, že Navrhovatel svým podpisem na Pojistné smlouvě potvrdil, že mu byly předány jak Všeobecné pojistné podmínky a Doplňkové pojistné podmínky a že se s jejich obsahem seznámil. Navrhovateli tak byla existence počátečních a správních nákladů známa již od počátku a Navrhovatel měl dostatečné informace o nákladovosti produktu.

Instituce tvrdí, že Navrhovatel měl možnost, pokud by naznal, že informace, které dostal od zprostředkovatele či přímo od Instituce, pro něj nejsou dostatečné, neobjasňují mu relevantně způsob a výši výpočtu počátečních a správních nákladů spojených s Pojistnou smlouvou, příp. další ujednání a parametry sjednaného produktu, buď se zprostředkovatele nebo přímo Instituce dotázat nebo rovnou využít výpovědi Pojistné smlouvy do 2 měsíců od sjednání či se dovolat relativní neplatnosti právního úkonu, což však neučinil.

Instituce argumentuje, že ujednání o strhávání počátečních a správních nákladů podle čl. 1 bod 3 Doplňkových pojistných podmínek je dostatečně určité a není žádného důvodu je považovat za neplatné. Instituce rovněž poukazuje na skutečnost, že se Instituce

a Navrhovatel Pojistnou smlouvou několik let řídili, což dokládá, že považovali její ustanovení za určité a srozumitelně sjednaná.

K rizikovému pojistnému InSTITUTE odkazuje na § 66 odst. 2 písm. g) zákona o pojistné smlouvě, podle něhož musí být zájemci před uzavřením pojistné smlouvy týkající se pojištění osob oznámena informace o výši pojistného za každé sjednané soukromé pojištění včetně doplňkového soukromého pojištění, pokud bylo požadováno.

Institute argumentuje, že jí zákon ukládá povinnost seznámit pojistníka s výší pojistného ke každému jednotlivému pojištění, nikoli povinnost dalšího rozčlenění tohoto pojistného. Stejně jako např. v případě pojištění stavby sjednaného pro případ působení několika různých pojistných nebezpečí, není v rámci pojistného za toto pojištění dále strukturováno, která část pojistného se vztahuje k pojištění stavby pro případ toho kterého životního pojištění (požár, povodeň), není Institute tak povinná činit ani u životního pojištění. Institute argumentuje, že pro pojistníka/pojištěného je podstatná právě ta informace, jakou celkovou částku pojistného bude hradit, resp. jaká částka z celkového pojistného se vztahuje k jednotlivému samostatně sjednávanému pojištění. Výše pojistného v životním pojištění závisí na parametrech pojištění, jaké jsou např. vstupní věk pojištěného, sjednaná pojistná doba a sjednaná pojistná částka a výše rizikového pojistného za pojištění pro případ smrti se mění v závislosti na věku pojištěného (každý pojistný rok).

Institute argumentuje, že klient hradí běžné pojistné za životní pojištění stále ve stejné výši, jeho rozklad (na rizikové pojistné, na investice, na úhradu/splácení počátečních a správních nákladů) v životním pojištění se s průběhem doby trvání pojištění a se zvyšujícím se věkem pojištěného mění v tom směru, že ta část pojistného, která je určena na rizikové pojistné, se zvyšuje. Při úhradě běžného pojistného se došlá platba rozdělí na část ostatních pojištění včetně nákladů a část na pokrytí životních pojištění včetně nákladů a část k investování. Část pojistného na pokrytí životních pojištění včetně nákladů se připíše do kapitálové hodnoty s garantovanou technickou úrokovou mírou, ze které pak Institute strhává měsíční srážky za jednotlivá životní pojištění, správní náklady a splátky na umožnění počátečních nákladů. Počáteční náklady jsou do výše pojistného rozloženy rovnoměrně na celou délku pojištění. K jejich úhradě dochází po dobu prvních tří let. Rozdíl mezi částkou kalkulovanou v pojistném a skutečně uhrazenou částkou se promítne do kapitálové hodnoty pojištění. Část pojistného, která není spotřebována na sjednaná pojištění (rizika) nebo tvorbu kapitálové hodnoty garantované tvoří pojistné k investování. To se investuje podle zvoleného alokačního poměru. To má samozřejmě vliv i na tu část pojistného, která je použita k tvorbě kapitálové hodnoty, jejíž výše se logicky taktéž mění, a to vždy v rámci stále stejně vysokého běžného pojistného za životní pojištění. Tyto změny nejsou komunikovány obecně číselně ve smluvní dokumentaci, jelikož jsou specifické pro každou pojistnou smlouvu. Podoba vývoje pojištění a odkupného je tedy zobrazována ve sjednávacím nástroji pro pojistné smlouvy produktů životního pojištění (JOS/Wepos). Právě proto, aby pojistník obdržel aktuální informaci o stavu svého pojištění, zakládá mu § 58 odst. 2 zákona o pojistné smlouvě právo kdykoliv během trvání soukromého pojištění požadovat po pojistiteli sdělení o tom, kolik by činila výše odkupného. Stejně jako na výši nákladů spojených s Pojistnou smlouvou, se mohl Navrhovatel kdykoliv dotázat i na odkupné a aktuální stav kapitálové hodnoty.

Institute finančnímu arbitrovi vytýká, že se nepokusil o výklad Pojistné smlouvy. Institute nesouhlasí se závěry finančního arbitra o neplatnosti a neoddelitelnosti ujednání o počátečních a správních nákladech. Institute odkazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 23 Cdo 1122/2010 a sp. zn. 29 Odo 573/2005, ve kterých soud judikoval, že je nezbytné úkon vykládat a pouze pokud nelze dospět výkladem k obsahu vůle, lze takový úkon posoudit jako neurčitý.

Institute argumentuje, že z textu Pojistné smlouvy včetně Všeobecných pojistných podmínek a Doplňkových pojistných podmínek vyplývá, že Navrhovatel chtěl vstoupit do smluvního

vztahu s Institucí a projevil vůli k úhradě nákladů se sjednaným způsobem výpočtu. Pojistně technické zásady v době uzavření Pojistné smlouvy objektivně existovaly a s odkazem na ně je smluvní strany učinily součástí jejich ujednání (součástí Pojistné smlouvy). Pro požadavek finančního arbitra, aby veškeré podrobnosti smluvního vztahu byly do posledního detailu specifikovány v samotné Pojistné smlouvě, není opora v zákoně ani jinde.

Instituce argumentuje, že smlouvy mají být primárně vykládány jako platné. To je potvrzeno i soudní praxí, která vychází ze zásady pacta sunt servanda, a proto i případný výklad smluv v pochybnostech má a priori směřovat k zachování platnosti smlouvy v případě, kdy jsou možné výklady pozitivní i negativní. Instituce odkazuje na judikaturu Ústavního soudu k otázce neurčitosti smluv a principu autonomie smluvních stran.

Instituce tvrdí, že konstatování absolutní neplatnosti, ať celkové či částečné, je proto třeba považovat za krajní řešení, protože představuje významný negativní zásah do ochrany smluvních vztahů. Vždy je přitom třeba zkoumat skutečnou vůli účastníků smluvního vztahu, která má prioritu před formálním projevem této vůle. Skutečná vůle stran je v daném případě jednoznačná. Obě strany chtěly vstoupit do smluvního pojistného vztahu a dospěly ke shodě ohledně jeho esenciálních náležitostí. Instituce finančnímu arbitrovi vytýká, že se dopustil negativního výkladu.

Instituce se k Námitkám Navrhovatele nevyjádřila s odůvodněním, že Námitky Navrhovatele neobsahují žádné nové argumenty.

3. Námitky Navrhovatele proti Nálezu

Námitky Navrhovatele směřují proti výroku II. Nálezu.

Navrhovatel namítá, že finanční arbitr rozhodl na základě nedostatečně zjištěného skutkového stavu, když nezjistil stav zaplaceného pojistného k datu vydání Nálezu. Navrhovatel argumentuje, že za zaplacené pojistné je nutno považovat nejen mimořádné pojistné uhrazené Navrhovatelem ve výši 184.171 Kč a 3.351 Kč, ale i každé jednotlivé pojistné hrazené z mimořádných výběrů po dobu trvání pojištění.

Navrhovatel tvrdí, že bylo v řízení prokázáno, že Instituce nikdy nezamýšlela poskytnout Navrhovateli plnění v rozsahu sjednaném v Pojistné smlouvě, protože obsah písemné Pojistné smlouvy je v rozporu s vůlí Instituce. Navrhovatel argumentuje, že Pojistná smlouva byla uzavřena bez vážné vůle Instituce, což způsobuje její absolutní neplatnost ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku. Navrhovatel tvrdí, že Instituce vědomě nesjednala výši nákladů, poplatků a rizikového pojistného v Pojistné smlouvě a obohatila se tak na úkor Navrhovatele úmyslně. Navrhovatel odkazuje na úřední sdělení České národní banky ze dne 2. 5. 2012, v částce 6/2012, publikovaného 14. 5. 2012, od jehož zveřejnění Instituce musela vědět, že Pojistná smlouva byla uzavřena v rozporu se zákonem, protože podle tohoto úředního sdělení byla povinna poskytnout Navrhovateli rozklad pojistného na rizikovou, rezervotvornou a nákladovou část a sdělit způsob určení výše odkupného.

Navrhovatel namítá, že Instituce nebyla při přijímání pojistného v dobré víře, protože o důvodech neplatnosti Pojistné smlouvy věděla od uzavření Pojistné smlouvy. S ohledem na svoji povinnost vykonávat činnost s odbornou péčí si musela být vědoma, že nepřevzetí pojistného rizika, jakož i nesjednání nákladů a poplatků může vést k neplatnosti Pojistné smlouvy. Navrhovatel tvrdí, že Instituce nebyla v dobré víře ani při uplatnění námitky promlčení ve vztahu k plnění alokovaném Navrhovatelem do kapitálové hodnoty negarantované, neboť věděla, že zde alokované pojistné není určeno ke spotřebě, ale má být vyplaceno oprávněné osobě v případě pojistné události. Navrhovatel současně argumentuje, že pojišťovací trh podléhá doзору České národní banky, což podpořilo důvěru Navrhovatele v Instituci, a Pojistná smlouva byla uzavřena prostřednictvím pojišťovacího zprostředkovatele, který jednal jménem a na účet Instituce, který má ze zákona jednat taktéž s odbornou péčí. Navrhovatel odkazuje na kampaň „takové lepší spoření“, ve které Instituce

podle tvrzení Navrhovatele klienty mylně informovala o vlastnostech a charakteru investičního životního pojištění. Navrhovatel tvrdí, že Pojistná smlouva byla uzavřena za použití nekalé obchodní praktiky.

Navrhovatel tvrdí, že finanční arbitr vypořádává vzájemné peněžité nároky z bezdůvodného obohacení podle § 457 starého občanského zákoníku v rozporu s platnou judikaturou a ke škodě Navrhovatele, když nejprve aplikuje námitku promlčení vznesenou Institucí a teprve následně zúčtovává pouze nepromlčená vzájemně poskytnutá plnění. Navrhovatel tvrdí, že při vypořádání vzájemných peněžitých plnění z Pojistné smlouvy v režimu § 457 starého občanského zákoníku finanční arbitr z úřední povinnosti nejprve provede vzájemné zúčtování všech těchto plnění, stanoví rozdíl, který uloží k úhradě té strany, která plnila méně, a proti takto stanovenému rozdílu může Instituce vznést námitku promlčení.

Navrhovatel namítá nepřezkoumatelnost a nezákonnost rozhodnutí z důvodu, že se finanční arbitr nevypořádal se všemi námitkami Navrhovatele. Navrhovatel navrhuje, aby finanční arbitr postupoval analogicky podle správního řádu a aby výrok II. Nálezu v souladu s § 90 odst. 1 písm. b) správního řádu zrušil a věc znovu projednal v rámci prvoinstančního řízení. V případě, že finanční arbitr neshledá postup podle § 90 odst. 1 písm. b) správního řádu jako důvodný, navrhuje Navrhovatel, aby finanční arbitr uložil Instituci povinnost zaplatit částku ve výši rozdílu celkem zaplaceného pojistného k datu vydání Nálezu a souhrnu mimořádných výběrů k datu vydání Nálezu včetně úroku z prodlení ve výši 8,05 % p.a. z částky 89.594 Kč od 20. 10. 2016 do zaplacení.

Navrhovatel vznáší námitku promlčení veškerých práv Instituce vůči Navrhovateli z Pojistné smlouvy. Ke stavení promlčecí lhůty podle Navrhovatele nedošlo, protože Instituce dosud žádné své právo z Pojistné smlouvy neuplatnila a tak nedošlo ke stavení lhůty podle § 112 starého občanského zákoníku. Navrhovatel tvrdí, že eventuální práva Instituce vůči Navrhovateli plynoucí z Pojistné smlouvy se promlčují v dvouleté subjektivní promlčecí době, neboť Instituce má vědomost o neplatnosti Pojistné smlouvy minimálně od 14. 5. 2012, což v průběhu řízení prokázal, právo Instituce na vydání plnění z neplatné Pojistné smlouvy je tak promlčeno.

K Námitkám Instituce se Navrhovatel nevyjádřil s odůvodněním, že neobsahují žádnou novou argumentaci.

4. Řízení o námitkách

Zákon o finančním arbitrovi zaručuje podle § 16 odst. 1 stranám sporu právo podat proti nálezu finančního arbitra odůvodněné námitky, a to v zákonem stanovené lhůtě 15 dnů ode dne doručení písemného vyhotovení nálezu; včasně podané námitky mají odkladný účinek. Podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje o námitkách rovněž finanční arbitr, který nálezu potvrdí nebo změní. Jelikož zákon o finančním arbitrovi upravuje náležitosti námitek a zásady řízení o námitkách pouze částečně, postupuje finanční arbitr podle těch ustanovení správního řádu, která upravují odvolání jako řádný opravný prostředek a průběh odvolacího řízení (srov. § 24 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81 a násl. a § 141 odst. 9 správního řádu).

Finanční arbitr posoudil námitky Navrhovatele a Instituce jako přípustné odůvodněné námitky ve smyslu § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81, 82 a 83 správního řádu.

Finanční arbitr nepovažuje za nutné znovu definovat a vykládat sporná ujednání Pojistné smlouvy tak, jak učinil v Nálezu ani vyjadřovat se k těm námitkám, které účastníci řízení vznesli již v řízení před vydáním Nálezu a nedoložili je jinými podklady. Smyslem vypořádání tvrzení účastníků řízení a hodnocení podkladů v řízení před finančním arbitrem není, stejně jako v řízení soudním, podrobné vyvracení každého tvrzení účastníků a provádění každého předloženého či označeného podkladu. V tomto směru finanční arbitr odkazuje na závěry

Ústavního soudu v rozhodnutí ze dne 12. 2. 2009, sp. zn. III. ÚS 989/08, že „[n]ení porušením práva na spravedlivý proces, jestliže obecné soudy nebudují vlastní závěry na podrobné oponentuře (a vyvracení) jednotlivě vznesených námitek, pakliže proti nim staví vlastní ucelený argumentační systém, který logicky a v právu rozumně vyloží tak, že podpora správnosti jejich závěrů je sama o sobě dostatečná“.

Tvrzení Navrhovatele, že se finanční arbitr s některými jeho námitkami v Nálezu nevypořádal tak není pravdivé, neboť finanční arbitr v souladu s citovaným rozhodnutím Ústavního soudu svou ucelenou argumentací vypořádal námitky Navrhovatele beze zbytku. Pokud jde o Navrhovatelem žádaný postup podle § 90 odst. 1 písm. b) správního řádu, tj. aby finanční arbitr zrušil výrok II. Nálezu a věc projednal v novém řízení, nejsou pro něj nejen splněny podmínky, ale ani jej zákon o finančním arbitrovi neumožňuje. Podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi může finanční arbitr nálezu pouze potvrdit nebo změnit.

Finanční arbitr vedle posouzení správnosti Nálezu vzhledem k podaným Námitkám Navrhovatele a Instituce současně posoudil, zda v řízení postupoval v souladu se zákonem a ostatními právními předpisy, především zda byl k vydání Nálezu příslušný, zda nepřekročil svou pravomoc, zda v řízení postupoval v souladu s procesně-právními předpisy, zejména zda dbal a šetřil práv účastníků řízení, jednal v souladu se zásadou legitimního očekávání, nezneužil správního uvážení, účastníky řízení řádně poučoval či zda neporušil některou další ze základních zásad činnosti správních orgánů vtělených do úvodních ustanovení správního řádu, případně jestli k takovému závěru není alespoň důvodné podezření.

Finanční arbitr ve věci samé v mezích své pravomoci a působnosti dané zákonem o finančním arbitrovi rozhodl dne 16. 8. 2018 Nálezem, tedy takovou formou rozhodnutí, kterou mu přikazuje § 15 zákona o finančním arbitrovi. Vzhledem k povaze věci, její složitosti je finanční arbitr toho názoru, že v řízení postupoval bez průtahů a rozhodl v přiměřené lhůtě (§ 6 správního řádu, § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi). Finanční arbitr rozhodl Nálezem podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy (§ 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, § 2 odst. 4 správního řádu).

Nález obsahuje jak výrokovou část, tak detailní odůvodnění a poučení účastníků řízení (§ 15 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi). Odůvodnění Nálezu zachycuje veškeré úvahy finančního arbitra a provedené právní posouzení zjištěného skutkového stavu, včetně uvedení všech právních předpisů, které finanční arbitr aplikoval, a vypořádání se se všemi podklady, které měl finanční arbitr k dispozici od účastníků řízení, případně které si v řízení i sám vyžádal.

Finanční arbitr po posouzení průběhu řízení a všech úkonů v řízení s ohledem na výše uvedené nezjistil, že by v řízení nepostupoval v souladu s právními předpisy a nerespektoval při tom rovněž zásady řízení před finančním arbitrem podle zákona o finančním arbitrovi a zásady správního řízení obsažené v § 2 – 8 správního řádu.

4.1 Neplatnost ujednání o nákladech a rizikovém pojistném

Finanční arbitr nevyložil ani nedovodil, že počáteční a správní náklady a rizikové pojistné musí být vyjádřeny přesnou částkou, ale vyložil, že s přihlédnutím k zákonnému požadavku určitosti musí být náklady upraveny takovým způsobem, ze kterého bude nepochybná jejich výše, např. 10 % ročního pojistného nebo vzorec, na základě kterého by byla výše těchto nákladů určitelná atd.

Finanční arbitr znovu odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 19. 10. 2006, sp. zn. 29 Odo 573/2005, že „[z]ávěr o neurčitosti právního úkonu předpokládá, že ani jeho výkladem nelze dospět k nepochybnému poznání, co chtěl účastník projevit.“, tedy že právní úkon je určitý, pokud lze jeho obsah zjistit výkladem.

Způsob, jakým jsou náklady a rizikové pojistné upraveny v Doplnkových pojistných podmínkách však nedává jakékoliv výkladové vodítko pro určení jejich faktické výše, protože čl. 1 bod 3.1, 3.2, 1.6 a 1.7 Doplnkových pojistných podmínek odkazují na pojistně technické zásady, které Pojistná smlouva, Všeobecné pojistné podmínky ani Doplnkové pojistné podmínky blíže nevymezují, a tudíž nelze jejich obsah poznat, a to ani za pomoci výkladových pravidel. Daná ujednání čl. 1 bodu 3.1, 3.2, 1.6 a 1.7 jsou proto ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku neurčitá, závisí-li určení nákladů a rizikového pojistného na pojistně technických zásadách, které Pojistná smlouva, Všeobecné ani Doplnkové pojistné podmínky samy nedefinují.

Skutečnost, že právní předpisy nestanoví náklady, poplatky a rizikové pojistné jako podstatnou náležitost pojistných smluv, neznamená, že by smluvní strany pojistné smlouvy neměly povinnost dodržovat obecné náležitosti kladené na každý právní úkon, tedy jeho určitost a srozumitelnost. Pojistná smlouva je pojištěním rezervotvorným, tj. pojišťovna nespoteřovává celé zaplacené pojistné na krytí rizik a poplatků, ale vytváří rezervu resp. kapitálovou hodnotu Pojistné smlouvy, která je Navrhovateli vyplacena v případě dožití nebo kterou poníženu o poplatky vyplatí Navrhovateli v případě předčasného ukončení Pojistné smlouvy. Z výše uvedeného je tedy patrné, že výše strhávaného rizikového pojistného a poplatků (nákladů) má podstatný vliv na výši plnění při dožití či na výši odkupného. Z tohoto důvodu finanční arbitr konstatuje, že u Pojistné smlouvy není ujednání o strhávání nákladů nebo rizikového pojistného žádným minoritním ujednáním, jak Instituce argumentuje, ale je ujednáním zásadním, pro nějž není požadavek na určité sjednání nepřiměřený.

Finanční arbitr souhlasí s Institucí, že každá pojistná smlouva o životním pojištění má svůj individuální charakter daný pojistným produktem, výší pojistného, frekvencí placení pojistného, výší pojistné částky pro smrt, případnými dalšími úrazovými připojištění, nicméně tato individualizace nespočívá v tom, že pojistník má s Institucí možnost si individuálně dohodnout výši nákladů a rizikového pojistného, ale v tom, že Instituce podle parametrů pojistné smlouvy a podle své metodiky (pojistně matematických metod) vypočte výši nákladů a rizikového pojistného.

Finanční arbitr je přesvědčen, že odkazují-li ujednání Doplnkových pojistných podmínek na dokument (pojistně technické zásady) obsahující způsob výpočtu nákladů a rizikového pojistného, který je Navrhovateli objektivně nepřístupný (finanční arbitr na základě vyjádření Instituce zná pouze mechanismus výpočtu počátečních a správních nákladů), a se kterým Instituce Navrhovatele před uzavřením smlouvy neseznámila, jedná se o způsob ujednání nákladů a rizikového pojistného, který je neurčitý a ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku neplatný.

Skutečnost, že se rizikové pojistné na smrt v čase mění, nevylučuje možnost přesného sjednání výše rizikového pojistného na jednotlivé roky, např. tabulkou s rozepsanou výší rizikového pojistného v jednotlivých letech podle věku pojistníka.

Finanční arbitr tak setrvává na závěru, že ujednání čl. 1 bodu 1.6, 1.7, 3.1 a 3.2 Doplnkových pojistných podmínek o strhávání rizikového pojistného, počátečních, správních nákladů jsou neurčitá a tudíž neplatná ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku.

4.2 Částečná neplatnost Pojistné smlouvy a neplatnost Pojistné smlouvy jako celku

K námitce Instituce, že se finanční arbitr snaží o negativní výklad jednotlivých ustanovení Pojistné smlouvy a nezohledňuje skutečnou vůli stran sporu, finanční arbitr nerozporuje, že vyslovení absolutní neplatnosti, při které dochází k omezení autonomie vůle, by mělo sloužit jako *ultima ratio*. Finanční arbitr rovněž nerozporuje jednu ze základních zásad soukromého práva o přednosti výkladu právního úkonu, který zachová jeho platnost (srov. závěry Ústavního soudu v rozhodnutí ze dne 3. 8. 2011, sp. zn. ÚS 3381/10). Finanční arbitr nicméně trvá na svém závěru, že Pojistná smlouva trpí tak zásadními vadami, které není

možné zhojit ani výkladem, proto musí konstatovat, že napadená ujednání Pojistné smlouvy, resp. Všeobecných a Doplňkových pojistných podmínek jsou ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku pro neurčitost neplatná. Finanční arbitr v Nálezu v rámci posouzení oddělitelnosti vyslovených neplatných ujednání Pojistné smlouvy rovněž zohlednil vůli stran sporu, když dovedl, že Instituce by bez těchto ujednání Pojistnou smlouvu neuzavřela, protože pro ni představují podstatnou složku vlastní ekonomické činnosti.

4.3 *Nezjištění skutkových okolností a neprovedení navržených důkazů*

K námitce Navrhovatele o nezjištění přesné výše zaplaceného pojistného finanční arbitr odkazuje, že důkazy by především měl předkládat ten účastník řízení, který se něčeho dovolává. Zákon o finančním arbitrovi neukládá, aby finanční arbitr vyžadoval doklady pouze po instituci a nikoliv po navrhovateli, naopak podle § 10 odst. 1 písm. d) zákona o finančním arbitrovi má návrh na zahájení řízení obsahovat důkazy, tj. zákon o finančním arbitrovi počítá s tím, že navrhovatel bude skutečnosti aktivně dokládat.

Finanční arbitr chápe procesní opatrnost Navrhovatele, který dále platí pojistné i do Pojistné smlouvy, o které je přesvědčen, že je neplatná, resp. stále platí pojistné formou pravidelných mimořádných výběrů, ale vzhledem k tomu, že toto je procesní rozhodnutí Navrhovatele, je třeba, aby Navrhovatel vzal na vědomí i jeho důsledky, tj. pokud Navrhovatel stále pojistné platí, je nezbytné, aby o dalších úhradách pojistného finančního arbitra informoval a následné platby doložil.

Finanční arbitr nemůže u rozhodování o výši bezdůvodného obohacení presumovat, že pojistné je i nadále hrazeno ujednaným způsobem, ale může pouze přiznat bezdůvodné obohacení, které bylo v řízení prokázáno. Samotná skutečnost, že pojištění sjednané Pojistnou smlouvou „trvá“, jakkoliv neprokazuje skutečnost, že je pojistné hrazeno ujednaným způsobem, neboť finanční arbitr z úřední činnosti ví, že pojistník nemusí platit pojistné mnoho měsíců, než dojde k zániku pojistné smlouvy pro neplacení, nebo může pojištění přejít do redukce, tj. stavu, kdy pojistník není povinen platit pojistné.

Ustanovení § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi říká, že „[p]ři svém rozhodování vychází arbitr ze skutkového stavu věci“, avšak není možný jiný výklad, než ten, že při svém rozhodování vychází arbitr z doloženého stavu věci.

Finanční arbitr uzavírá, že rozhodl věcně správně, když přiznal Navrhovateli jen vydání bezdůvodného obohacení, které bylo prokázáno k datu vydání Nálezu. Finanční arbitr nepochybil ani tím, že nevyzval znovu k doložení zaplaceného pojistného, neboť je v zájmu Navrhovatele prokázat výši plateb pojistného.

Finanční arbitr dále nezjišťoval ani informace ke kampani „*Takové lepší spoření*“, když Navrhovatel nijak nekonkretizoval, zda byl v rámci dané kampaně osloven a kým, jaké informace mu byly v rámci této kampaně předány, jaké konkrétní informace by měl finanční arbitr zjišťovat a co by tyto informace měly prokazovat a jak by tato zjištění měla ovlivnit výsledek řízení.

Finanční arbitr odkazuje, že mu zákon neukládá automaticky provést všechny důkazy, které účastník navrhl nebo předložil, obzvláště za situace, kdy již provedené důkazy, resp. shromážděné podklady umožňují věc spravedlivě a komplexně posoudit. Finanční arbitr v odůvodnění Nálezu popsal, na základě jakých skutkových zjištění vyplývajících z předložených podkladů dospěl k učiněným závěrům, současně své právní závěry řádně odůvodnil a podložil judikaturou obecných soudů.

4.4 *Námitka promlčení nároků Navrhovatele*

Finanční arbitr opakovaně odkazuje ohledně úmyslného bezdůvodného obohacení na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 20. 2. 2003, sp. zn. 33 Odo 938/2002, že je „*nutno prokázat existenci vědomosti žalovaného o tom, že při uzavírání smlouvy o sdružení*

a při přijetí vkladu od žalobkyně musel žalovaný skutečně vědět nebo být minimálně srozuměn (úmysl nepřímý) s tím, že přijetím finanční částky na svůj účet se bezdůvodně obohacuje. Takové skutkové závěry by přitom musely vyplynout z dokazování provedeného v tomto řízení, neboť Nejvyšší soud ČR je vázán skutkovými zjištěními, která učinil na základě provedeného dokazování odvolací soud. V průběhu řízení však nebyla prokázána vědomost žalovaného o tom, že může získat bezdůvodné obohacení, a že s tímto následkem svého jednání byl srozuměn. Z dokazování naopak vyplynulo, že po uzavření smlouvy a vložení finančních prostředků žalobkyní na účet žalovaného, vyplatil žalovaný žalobkyni úroky z jejího vkladu. Nelze akceptovat názor dovolatelky, že úmysl bezdůvodně se obohatit lze dovodit již z toho, že činnost žalovaného je podle platné právní úpravy zakázána“.

Finanční arbitr ani po opakovaném posouzení jednotlivých Navrhovatelem tvrzených důvodů, ze kterých Navrhovatel dovozuje úmysl Instituce bezdůvodně se obohatit na úkor Navrhovatele, nemůže než setrvat na závěru, že nezjistil, že by se Instituce nechovala v souladu se smlouvou, kterou považovala za platnou, nebo že by nebyla připravena Navrhovateli plnit v případě nastalé pojistné události. Navrhovatel své tvrzení, že Instituce měla úmysl, ať přímý nebo nepřímý, se bezdůvodně obohatit na úkor Navrhovatele, ničím nedoložil. Finanční arbitr tak uzavírá, že ze shromážděných podkladů nevyplývá, že by Instituce uzavřela úmyslně neplatnou Pojistnou smlouvu s úmyslem bezdůvodně se obohacovat přijímaným pojistným.

Finanční arbitr musí odmítnout jako nedůvodnou i námitku Navrhovatele, že úmysl Instituce bezdůvodně se obohatit na úkor Navrhovatele lze dovodit v souvislosti s úředním sdělením České národní banky ze dne 2. 5. 2012 publikovaném dne 14. 5. 2012, když vydané úřední sdělení není způsobilé jakkoli prokázat úmysl Instituce bezdůvodně se obohatit na úkor Navrhovatele. Jak již finanční arbitr vysvětlil výše, úmyslné jednání by muselo být v konkrétním vztahu Navrhovatele s Institucí v řízení prokázáno, nelze jej pouze dovozovat, a to ani na základě úředních sdělení České národní banky.

Instituce v dobré víře přijala dvě platby mimořádného pojistného, neboť se domnívala, že přijímá pojistné do platné Pojistné smlouvy a prováděla úhrady běžného pojistného ujednaným postupem (pravidelným mimořádným výběrem z kapitálové hodnoty tvořené mimořádným pojistným). Tuto její dobrou víru mohl narušit až dopis Navrhovatele ze dne 3. 10. 2016, kterým se Navrhovatel domáhal vydání bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy. Navrhovatel však dále pokračoval v placení pojistného na Pojistnou smlouvu (ujednaným způsobem). Instituce v souladu s tím, že kontinuálně považuje Pojistnou smlouvu za platnou, prováděla úhrady běžného pojistného ujednaným způsobem a vyplatila i mimořádný výběr z kapitálové hodnoty pojištění na účet Navrhovatele na žádost Navrhovatele. Finanční arbitr tak konstatuje, že dobrá víra Instituce o tom, že přijaté pojistné je jejím majetkem, trvá až do pravomocného rozhodnutí, že Pojistná smlouva je neplatná.

Promlčení slouží v dlouhodobých smluvních vztazích právní jistotě, mimo jiné tím, že promlčení brání tomu, aby bylo ekonomicky velmi výhodné platnost smluvního vztahu zpochybnit (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3825/2011: „...neboť institut promlčení přispívající k jistotě v právních vztazích je institutem zákonným, a tedy použitelným ve vztahu k jakémukoliv právu, které se podle zákona promlčuje.“)

Finanční arbitr ani po opakovaném posouzení nezjistil, že by Instituce při vznesení námitky promlčení nebyla v dobré víře nebo že by přijímala pojistné od Navrhovatele s úmyslem se bezdůvodně obohatit a odkazuje na argumentaci uvedenou v kapitole 5.5 Nálezu.

4.5 Vydání bezdůvodného obohacení a námitka promlčení nároků Instituce

Podle § 451 starého občanského zákoníku platí, „(1) Kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, musí obohacení vydat. (2) Bezdůvodným obohacením je majetkový prospěch

získaný plněním bez právního důvodu, plněním z neplatného právního úkonu nebo plněním z právního důvodu, který odpadl, jakož i majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů.“

Podle § 457 starého občanského zákoníku platí, že *„[j]e-li smlouva neplatná nebo byla-li zrušena, je každý z účastníků povinen vrátit druhému vše, co podle ní dostal.“*

Finanční arbitr dovozuje, že Instituce se na úkor Navrhovatele obohatila přijatým pojistným a Navrhovatel se na úkor Instituce obohatil mimořádnými výběry z Pojistné smlouvy.

Finanční arbitr musel nově posoudit námitku promlčení vůči plnění, které Instituce poskytla na základě neplatné Pojistné smlouvy Navrhovateli, kterou v námitkovém řízení vznesl Navrhovatel, a posoudil ji jako důvodnou (Instituce byla s námitkou promlčení vznesenou Navrhovatelem seznámena dne 6. 9. 2018, kdy jí byly doručeny Námitky Navrhovatele).

Finanční arbitr považuje vznesení námitky promlčení v odvolacím řízení za přípustné za předpokladu, že závěry o promlčení práva vyplývají ze skutečností, jež vyšly najevo nebo byly zjištěny v prvoinstančním řízení (srov. závěry Nejvyššího soudu např. v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2008, sp. zn. 32 Cdo 4291/2007, rozsudku ze dne 24. 3. 2004, sp. zn. 32 Odo 917/2003 nebo v usnesení ze dne 25. 1. 2006, sp. zn. 32 Odo 364/2005.)

Návrh na zahájení řízení podal Navrhovatel k finančnímu arbitrovi dne 8. 11. 2016. Podáním návrhu na zahájení řízení před finančním arbitrem se Navrhovateli podle § 8 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 112 starého občanského zákoníku (*„Uplatní-li věřitel v promlčecí době právo u soudu nebo u jiného příslušného orgánu a v zahájeném řízení řádně pokračuje nebo je-li ohledně jeho práva zahájena mediace podle zákona o mediaci, promlčecí doba neběží od tohoto uplatnění po dobu řízení nebo od tohoto zahájení po dobu mediace. To platí i o právu, které bylo pravomocně přiznáno a pro které byl u soudu nebo u jiného příslušného orgánu navržen výkon rozhodnutí“*), staví promlčecí doba práva Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení.

Z výše citovaného ustanovení § 112 starého občanského zákoníku vyplývá, že ke stavení promlčecí doby dochází pouze přímým uplatněním práva, jež se promlčuje. V posuzovaném případě vystupuje Navrhovatel jako věřitel z bezdůvodného obohacení Instituce ve vztahu k pojistnému, placenému Instituci na základě neplatné Pojistné smlouvy; Instituce vystupuje jako věřitel ve vztahu k Navrhovateli poskytnutým mimořádným výběrům. Jak vyplývá z § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, řízení před finančním arbitrem může zahájit, a uplatnit tak účinky zahájení řízení podle § 8 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi, pouze Navrhovatel. Jinak řečeno promlčecí doba se zahájením řízení Instituci nestaví. To však nebrání Instituci bránit se do výše nároku uplatněného Navrhovatelem kompenzační námitkou (námitkou započtení) ve vztahu k plněním, které Navrhovateli na základě Pojistné smlouvy poskytla.

Jak dovodil Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 31. 1. 2007, sp. zn. 25 Cdo 874/2005: *„Věřitel může uplatnit své právo proti dlužníkovi u soudu nejen podáním žaloby na plnění (§ 79 o. s. ř.), ale v řízení vedeném dlužníkem proti němu i podáním vzájemné žaloby (§ 97 odst. 1 o. s. ř.) a rovněž tzv. kompenzační námitkou, tedy projevem, jímž uplatňuje svou pohledávku k započtení proti pohledávce žalobce (§ 98 o. s. ř.). Od okamžiku, kdy bylo právo takto v řízení uplatněno, promlčecí doba až do skončení řízení neběží; po jeho skončení pak její běh pokračuje“*, promlčecí doba se může věřiteli stavět i uplatněním kompenzační námitky. Instituce však v řízení kompenzační námitku vůči Navrhovateli neuplatnila a tak ani tímto úkonem nezastavila běh promlčecí doby svého práva na vydání bezdůvodného obohacení.

Subjektivní promlčecí doba práva na vydání bezdůvodného plnění je podle § 107 odst. 1 starého občanského zákoníku dvouletá, když platí, že *„[p]rávo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení se promlčí za dva roky ode dne, kdy se oprávněný dozví, že došlo k bezdůvodnému obohacení a kdo se na jeho úkor obohatil.“*

Objektivní promlčecí doba je podle § 107 odst. 2 starého občanského zákoníku tříletá resp. desetiletá při úmyslném bezdůvodném obohacení, když platí, že „[n]ejpozději se právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení promlčí za tři roky, a jde-li o úmyslné bezdůvodné obohacení, za deset let ode dne, kdy k němu došlo.“

Jelikož podle § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi není finanční arbitr vázán návrhem a aktivně opatřuje důkazy, vyzval finanční arbitr Instituci v průběhu řízení o námitkách, aby předložila aktuální výpis zaplaceného pojistného, ze kterého bude patrné, jakou výši běžného pojistného formou pravidelného mimořádného výběru Navrhovatel Instituci na základě Pojistné smlouvy uhradil.

Ze shromážděných podkladů finanční arbitr zjistil, že

- a) Navrhovatel na základě Pojistné smlouvy uhradil Instituci mimořádné pojistné ve výši 184.171 Kč dne 19. 12. 2011 a ve výši 3.351 Kč dne 29. 10. 2012 (*zjištěno z výpisu zaplaceného pojistného předloženého Institucí před vydáním Nálezu i v řízení o námitkách*);
- b) běžné pojistné, které bylo hrazeno pravidelným mimořádným výběrem z mimořádného pojistného, uhradil Navrhovatel v celkové výši 171.798 Kč ke dni 1. 11. 2018, tj. k datu poslední doložené platby pojistného (*zjištěno z výpisu plateb pojistného předloženého Institucí před vydáním Nálezu a doplněného o výpis plateb předložený dne 16. 11. 2018*);
- c) Navrhovatel zaplatil v období od 8. 11. 2013 (doba rozhodná pro posouzení promlčení nároků Navrhovatele) do 1. 11. 2018 (tj. poslední doložená platba pojistného) pojistné v celkové výši 98.214 Kč (29 plateb pojistného po 3.066 Kč a 31 plateb pojistného po 300 Kč);
- d) Instituce vyplatila Navrhovateli k datu poslední doložené platby pravidelné mimořádné výběry v celkové částce 171.798 Kč (*zjištěno z výpisu plateb pojistného předloženého Institucí před vydáním Nálezu a doplněného o výpis plateb předložený dne 16. 11. 2018*);
- e) Instituce vyplatila dne 30. 3. 2016 jednorázový mimořádný výběr ve výši 97.928 Kč na účet Navrhovatele (*zjištěno z výpisu zaplaceného pojistného předloženého Institucí před vydáním Nálezu i v řízení o námitkách*);
- f) pojištění založené Pojistnou smlouvou k datu vydání tohoto rozhodnutí nebylo ukončeno.

Finanční arbitr z výpisu zaplaceného pojistného zjistil, že se Instituci ke dni vydání tohoto rozhodnutí promlčelo právo na vydání bezdůvodného obohacení v podobě pravidelných mimořádných výběrů v celkové výši 147.168 Kč, poslední promlčené plnění z pravidelného mimořádného výběru Instituce vyplatila dne 1. 11. 2015 ve výši 3.066 Kč a podle § 107 odst. 2 starého občanského zákoníku tak promlčecí doba u tohoto plnění marně uplynula dne 1. 11. 2018. Mimořádné výběry za účelem úhrady běžného pojistného provedené (vyplacené) od 1. 12. 2015 do 1. 11. 2018 (tj. poslední mimořádný výběr za účelem úhrady běžného pojistného) v celkové výši 24.630 Kč promlčené nejsou, protože k datu vydání rozhodnutí o námitkách tříletá objektivní promlčecí doba ve smyslu § 107 odst. 2 starého občanského zákoníku k těmto plněním dosud neuplynula. Taktéž není promlčený mimořádný výběr vyplacený Institucí dne 30. 3. 2016 na účet Navrhovatele ve výši 97.928 Kč, protože od jeho vyplacení neuplynula do dne vydání rozhodnutí o námitkách tříletá objektivní promlčecí doba ve smyslu § 107 odst. 2 starého občanského zákoníku (finanční arbitr současně nezjistil důvody pro použití dvouleté subjektivní promlčecí doby ani pro použití desetileté objektivní promlčecí doby ve smyslu § 107 starého občanského zákoníku).

Finanční arbitr tedy ve smyslu § 457 starého občanského zákoníku a v souladu s rozhodnutím Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. 29 Odo 52/2002, zúčtoval nepromlčená plnění stran smlouvy, tedy nepromlčené pojistné ve výši 98.214 Kč s nepromlčeným plněním, které Instituce poskytla Navrhovateli v podobě mimořádných výběrů v celkové výši 122.558 Kč. Finanční arbitr uzavírá, že ani po zohlednění námitky

promlčení vznesené Navrhovatelem nezjistil, že by Instituce byla povinna Navrhovateli z titulu bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy vydat jakoukoliv částku, protože částka nepromlčeného pojistného uhrazeného Navrhovatelem je nižší než částka nepromlčených mimořádných výběrů vyplacených na základě Pojistné smlouvy Institucí.

K argumentaci Navrhovatele o tom, že je nutné nejdříve zúčtovat plnění stran neplatné smlouvy a až následně vůči zjištěnému rozdílu může povinná osoba vznést námitku promlčení, finanční arbitr odkazuje např. na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2007, sp. zn. 33 Odo 791/2005, které potvrzuje, že právo na vydání bezdůvodného obohacení (resp. povinnost k vydání bezdůvodného obohacení) vzniká oběma stranám neplatné smlouvy a okamžik ke kterému se staví běh promlčecí doby práva na vydání bezdůvodného obohacení každé ze stran, se posoudí podle § 112 starého občanského zákoníku: „Podle § 112 obč. zák. nastává stavení promlčecí doby, je-li v promlčecí době (t.j. nejpozději v její poslední den) uplatněno právo u soudu anebo u jiného příslušného orgánu. K uplatnění práva u soudu přitom dochází většinou žalobou na plnění podle § 79 odst. 1 a § 80 písm. b) o. s. ř., popř. vzájemnou žalobou podle § 97 odst. 1 o. s. ř. či projevem žalovaného směřujícím k uplatnění pohledávky k započtení vůči žalobci ve smyslu § 98 o. s. ř. Protože vzájemná žaloba je rovněž žalobou, platí pro ni vše, co občanský soudní řád spojuje s tímto procesním úkonem (zejména v § 79 až § 83 o. s. ř.). S podáním vzájemné žaloby jsou proto spojeny také hmotněprávní účinky zahájení řízení, včetně stavení běhu promlčecích dob, ledaže zákon stanoví jinak. V občanskoprávních vztazích ke stavení promlčecí doby dochází zásadně dnem podání vzájemné žaloby u soudu, na rozdíl od obchodních věcí, kde platí speciální úprava obsažená v § 404 odst. 1 obch. zák. (k tomu srovnej usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. června 2007, sp. zn. 33 Odo 611/2005). Podle § 457 obč. zák. je-li smlouva neplatná nebo byla-li zrušena, je každý z účastníků povinen vrátit druhému vše, co podle ní dostal. Ze zákona tak vzniká synallagmatický závazek, v němž je povinnost obou stran k plnění na sebe vzájemně vázána. Každému z účastníků zrušené nebo neplatné smlouvy se tak zakládá právo na vydání toho, co druhé smluvní straně poskytl a povinnost vrátit plnění, které sám podle takové smlouvy obdržel. Občanský zákoník pro tento případ nemá samostatnou úpravu otázky promlčení ani stavení promlčecí doby tohoto synallagmatického závazku; proto se použijí ustanovení § 107 obč. zák. a § 112 obč. zák. [...] Podle § 107 odst. 3 obč. zák. platí, že jsou-li účastníci neplatné nebo zrušené smlouvy povinni vzájemně si vrátit vše, co podle ní dostali, přihlédne soud k námitce promlčení jen tehdy, jestliže by i druhý účastník mohl promlčení namítat. Toto ustanovení tak míří pouze na ty případy synallagmatických závazků, kdy na jedné straně stojí právo, které se promlčuje, a na druhé straně právo nepromlčitelné, tedy případy, kdy oproti sobě stojí právo na vydání peněžitého plnění vůči vlastnickému právu, tedy jedinému majetkovému právu, které se podle občanského zákoníku nepromlčuje (s výjimkou práv z vkladů na vkladních knížkách po dobu trvání vkladového vztahu - § 100 odst. 3 obč. zák.). Na základě neplatné smlouvy o nájmu nebytových prostor ze dne 21. 1. 1991 se žalobkyni dostalo finančního plnění a žalovaná získala možnost užívat její nemovitost. Nebylo však namístě aplikovat § 107 odst. 3 obč. zák., jelikož v dané věci stojí proti sobě dvě práva na peněžitě plnění, tedy dvě promlčitelná práva. Na straně žalované je to právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení ve výši finanční částky poskytnuté žalobkyni žalovanou na nájemné, na straně žalobkyně právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení spočívající v náhradě za užívání nemovitosti žalovanou (srovnej rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. ledna 2003, sp. zn. 33 Odo 773/2002 a usnesení ze dne 13. prosince 2005, sp. zn. 29 Odo 951/2003).“

Finanční arbitr rekapituluje, že starý občanský zákoník ani s ním související soudní judikatura (např. rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Cdo 2373/2007) jakkoliv nevylučuje aplikaci promlčení při zúčtování podle § 457 starého občanského zákoníku. Starý občanský zákoník a s ním spojená judikatura (např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 8. 8. 2016, sp. zn. 28 Cdo 2327/2016) vylučuje při zúčtování námitku promlčení pouze ve vztahu k vlastnickému právu podle § 107 odst. 3 starého občanského zákoníku.

Finanční arbitr tak v Nálezu a potažmo i nyní v rozhodnutí o námitkách rozhodl věcně správně, když při vypořádání vztahů z neplatné Pojistné smlouvy zohlednil námitku promlčení vznesenou Institucí a v námitkovém řízení nově zohlednil i námitku promlčení, kterou v námitkovém řízení vznesl Navrhovatel, a teprve následně provedl zúčtování vzájemných nepromlčených plnění.

5. K výrokům rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitr neshledal, že by ve věci určení neplatnosti Pojistné smlouvy rozhodl věcně nesprávně z důvodů namítaných Institucí, případně Navrhovatelem, a setrvává tak na svém právním závěru, že Pojistná smlouva je neplatná.

S ohledem na skutečnost, že pojištění trvá a Navrhovatel hradí pravidelné platby pojistného, zohlednil finanční arbitr všechny platby pojistného doložené do data vydání rozhodnutí o námitkách, dále finanční arbitr zohlednil i námitku promlčení, kterou Navrhovatel vznesl důvodně v námitkovém řízení, a po zúčtování vzájemných nepromlčených plnění stran neplatné smlouvy setrvává na závěru, že Instituce není povinna Navrhovateli vydat bezdůvodné obohacení z neplatné Pojistné smlouvy, protože nepromlčené plnění poskytnuté Institucí převyšuje nepromlčené plnění uhrazené Navrhovatelem.

Na základě výše uvedené skutečnosti rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výrocích tohoto rozhodnutí.

Poučení:

Rozhodnutí o námitkách je podle § 16 odst. 4 zákona o finančním arbitrovi konečné. Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi doručený nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci (*v případě, že bylo vydáno rozhodnutí o námitkách, nabývá nález právní moci dnem doručení rozhodnutí o námitkách – pozn. finančního arbitra*).

Podle § 244 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), rozhodl-li správní orgán podle zvláštního zákona o sporu a nabylo-li rozhodnutí správního orgánu právní moci, může být tatáž věc projednána na návrh v občanském soudním řízení. Podle § 247 odst. 1 občanského soudního řádu musí být žaloba podána ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí správního orgánu.

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr

Doručuje se
Navrhovatel – datová schránka zástupce ubwseyg
Instituce – datová schránka v93dkf5

